

ra. Az egész jelentéktelen, színes plakát, fordításban szószerint a következő:

Isten kegyelméből és bátor hadseregünk hősiességéből felszabadítunk benőtöket a Svába járom alól, s e naptól kezdve ti is velünk együtt Péter király öfelsége uralma alatt — egyenlő polgárok vagytok. Felhívok mindenkit, miszerint az igazságos szerb törvények szigorú kötelezettsége alatt áll. Hangsúlyozom, hogy a szerb törvények szigorúak, de igazságosak.

Gyukits Szvetozár, őrnagy.

E proklamációt csak hátrahagyták, ők maguk jónak látták, ha odébb állnak.

Dicső hadseregünk győzelmesen nyomul előre. Szerbiában benn vannak már jó mélyen, — de azért Szvetozár ur Petár birodalmát lopva kiterjeszti, s magyar falvak tiszta fehérre meszelt házait nem resteli ilyen s ehhez hasonló szennyvesíratókkal felékteleníteni.

K. K.

HIREK

oooo

Háboruskodó fejedelmi rokonok.

(Saját tudósítónktól.) Ismeretes, hogy a legtöbb fejedelmi házasságot *politikai* rugók hozzák létre. Az európai uralkodó-házak államrezon szempontjából össze-vissza házassodtak és alig van királyi ház, melynek egyik-másik tagja ne lenne sógorságban a másik királyi ház valamelyik hercegével. Valamikor roppant jelentőséget tulajdonítottak az ilyen politikai házasságoknak, pedig hogy ezeknek a királyi atyafiságoknak milyen kevés befolyásuk van a népek sorsára, a mai európai háboru megint fényesen igazolja. Most is egész sereg *rokon* áll ugyanis egymással szemben a harcmezőn s az atyafiság éppen nem akadályozta meg, hogy az uralkodók szembe állítsák egymással a maguk seregét.

Itt van mindjárt *II. Vilmos* császár és *György* angol király. Mindketten unokái a volt angol királynőnek: *Viktóriának*. Vilmos császár anyja, *I. Frigyes* császár felesége

angol hercegnő volt, *Viktória* királynő leánya és nővére *VII. Edvárdnak*, akinek fia a mostani angol király. A német császár és az angol király szülei íme testvérek voltak, a két uralkodó tehát vérszerinti unokafivér.

A másik hadba vonult ellenség: a *hazug cár* is közeli rokona egyik szövetséges német fejedelemmek, akinek hadai most Oroszország ellen küzdenek. A cár felesége, *Alexandra Feodorowna* ugyanis született *Alisz hesszeni* hercegnő és nővére a most uralkodó hesszeni nagyhercegnek, *Ernö Lajosnak*. A hesszeni katonák persze a német hadseregben harcolnak s uruk sógora ellen és a sógori szövetségese: a francia köztársaság ellen viselnek háborút.

Sőt még *II. Vilmos* és *Miklós cár* között is van sógorsági viszony. Edward angol király ugyanis — mint már említettük — nagybátyja volt Vilmos császárnak. De nagybátyja volt a cárnak is, mert felesége és a cár anyja *nővérek* voltak, mindkettő: *Alexandra* és *Dagmar* is dán hercegnők. Dagmar mint orosz hercegnő a *Mária Feodorowna* nevet vette fel. És nevezetesen, hogy az anyacárnő, a született germán hercegnő, támogatta a cári udvarban legmelegebben a tulzó pánszláv irányzat képviselőit. A pánszláv anyacárné Edward angol királylyal való sógorsága révén nagynénje lett Vilmos császárnak s fia, a cár, unokatestvére így a császárnak. Hogy az orosz cárnak magában is német vér folyik, az köztudomású. Az orosz uralkodó-házat ugyan *Romanov-nak* hívják, de az a valóságban *Holstein-Gottor*.

Albert belga király — másik ellenfele a német császárnak — sokszorosan rokona a Hohenzollern-háznak. A belga király anyja, *Mária* hercegnő, a flandriai grófnak felesége: nővére volt a már elhunyt *Lipót* hohenzollerni hercegnek, a király egy nővére, *Jozefin* belga hercegnő pedig *Hohenzollern Károly* herceghez ment nőül. Mindezekon felül a belga király felesége: *Erzsébet* királynő, leánya a nemrég elhunyt *Károly Tivadar* bajor hercegnek, aki mint dr. med. és gyakorlóorvos Bajorországban igen nagy népszerűségnek örvendett.

Állami szövetségekre csak a szláv fejedelmi házasságok vezettek. *Péter* szerb király tudvalevőleg veje *Nikita* montenegrói királynak, akinek másik két leánya orosz nagyhercegekhez ment nőül. Az idősebbik: *Milica* hercegnő, *Péter Nicolajevics*, a fiata-

labbi: *Anasztázia* hercegnő pedig *Nivolajevics* Miklós nagyherceg felesége. Mondják, hogy *Milica* és *Anasztázia* nagyhercegnők szalonjai voltak a főfészkei az orosz háboruspártnak.

Ez a rokonság tehát járt valami pozitív eredménnyel. Sőt még további következményeket is vonhat maga után. Esetleg azt, hogy a *Nikita* két leányából legközelebb a montenegrói — exkirály leánya lesz...

— **Tisza István gróf Bécsben.** Bécsből jelentik: *Tisza István* gróf miniszterelnök *Latinovich* Endre dr. titkár kíséretében Bécsbe érkezett és a Bankgassei Magyar Házba szállott meg.

— **Sebesültek elhelyezése a családoknál.** A Magyar Vöröskereszt-Egylet több kulturegyesülettel karöltve társadalmi akciót indít avégből, hogy *kórházi ápolást már nem igénylő, üdülő beteg katonákat egyes családoknál elhelyezzen*. A hazafias közönséghez intézett fölhívásban arra utalnak, hogy bizonyára a legtöbb lakásban van *egy szoba, egy ágy, amelyben a haza védelmében megsebesült katonát szeretettel és jóérzéssel el lehet helyezni* addig, amíg a fáradt harcos megpihent. Ezzel lehetővé tennék, hogy a kórházak ágyait *csakis a súlyosan sebesült harcosok* foglalják el. A helyes és céltudatos terv kezdeményezői arra is kéri a nemesen érző családokat, hogy azzal is támogassák az eszmét, hogy *rokonaikat és ismerőseiket is bírják rá* a szép és hazafias áldozatra. Az üdvös szándékot *egy levelezőlapon kell bejelenteni* a magyar szent korona országai területén működő Magyar Vöröskereszt-Egyletnél (Budapest, Disz-tér 1. szám.).

— **Az ujszegedi Árpád-Otthon sebesülteiei.** Az ujszegedi Árpád-Otthonba 50 sebesültet szállítottak. A szegedi közönség, mely olyan nagy áldozatkészséget mutatott a kórházak sebesültjei iránt, bizonyára nem fog megelégedezni az Árpád-Otthonba helyezettékről sem. Az ujszegedi villasorok lakói el fognak látogatni, hogy cigarettával, olvasnivalóval ellássák, kik érettük harcoltak.

A kozákok.

Irta: **Waldschmidt Woltram dr.**

Gyermekkoromban, jól emlékszem, sokat játszottunk katonásdit Metzben. Egy kis pöttön francia is volt közöttünk. Keményen defilírozott velünk házunk udvarán, gyors felfogásáról és tanulékonyságáról azonban nem igen tett bizonyosságot. Játékgyűvereinkből sűrűn küldtük egymásnak a lövegeket és a kis francia, valahányszor elfogyott municiója és ezáltal akcióképtelenné vált, dühösen, szinte megvetéssel kiáltotta felénk: „Ti kozákok!”

A „kozák” szó akkoriban a francia előtt súlyos sértés, valami nagyon erős szítok volt, bizonyára a „porosz” szuperlativusza. Azóta változott az idő. Ma a franciák épp ezekben a kozákokban bizakodnak; anélkül azonban, hogy tudnák: mi is az a kozák tulajdonképpen? Még Németországban és nálunk sincsenek teljesen tisztában a kozákokkal. Hol egy bizonyos fegyvernemnek, hol pedig valami népfajnak tekintik, nem ritkán pedig összetévesztik őket a kisoroszokkal, az ukrainaiakkal. Pedig bizony egyik kategória sem felel meg a ténynek.

A kozákság története élénk képét nyújtja annak a lassu fejlődésnek, amely a nomád élet sivárságából a letelepülés és állandó lakhely-birtoklás állapotáig vezetett. Maga a „kozák” szó, — oroszul: kazák, — annyit jelent, hogy: bujdosó, ólálkodó, vagy rabló; nincs kizárva azonban, hogy valamikor cserkeszt, vagy, — ami szintén valószínű, —

nyakazót, fejlevágót jelentett. A doni seregek fővárosa, Nowotserkask, nevével ma is erre a kaukázusi népfajra látszik mutatni.

A tizenhatodik században. Rettenetes Iván idejében, léptek be a kozákok a történelembe; akkor, amikor Szibéria elfoglalásával magukra terelték Európa figyelmét. Vezetőik nem voltak hősök, szökött oroszok voltak, akik a moszkovita uralom fejlődése után szűknek, korlátoznak találták, érezték szabadságukat. Ugynevezett „szabad városok”-ban laktak, a Dnjeper és Don között levő sikságokon, a szlávság és tatárság határmellékén, ahol fegyveres közösséget képeztek. Szabadság és egyenlőség volt a kozákok jelszava és dolgaik, sorsuk legfőbb intézésére egy ugynevezett fejedelmet (heimant) választottak. Eredetileg valamennyien nőtlenek voltak és csak később gondoskodtak családalapításról, még pedig olyképp, hogy a tatár asszonyokat, lányokat elrabolva, erőszakkal tették meg asszonyaikká. Ez volt különben az egész létük-céljuk: a rablás, fosztogatás és erőszakoskodás.

Ebben azután nemes pártatlanságot mutattak. Az oroszokat éppen úgy fosztogatták ki, mint a törököket, mindaddig, míg a cárok meg nem unták garázdálkodásaikat és meg nem fékezték őket. A fékezés sikerült és a legszabadabb, legönállóbb népfajból a kancsuka-világ gárdistái, végül pedig határvédő csapatok lettek, a legkalandosabb alapon és feladattal.

A legrégebb és leghíresebb kozáksereg a Dnjeper mentén volt letelepedve. Ennek a

hordának egyrészét használta fel Báthory István Lengyelország délkeleti határának megvédésére; oda telepedtek tehát le és ettől az időtől kezdve ők alkották Ukrainát. A többiek, akik továbbra is a Dnjeper víz-eséseinél maradtak, nem sokáig élvezhették önállóságukat. Második Katalin cárnő teljesen szétszórta őket, otthagyták tehát telepeiket és mentek, ki erre, ki arra.

A hirneves régi volga-kozákok sem léteznek már. Ők is széjjelzüllöttek, a nomád életük valahová a Kaukázusba szórta őket. Ma már csak doni, tubán, ural, orenburgi, szibériai, asztrachan, transraikal és ussuri kozákokat ismer a történelem. Seregeik, az orosz reguláris seregekkel szemben, irregulárisak voltak. Amolyan komitácsi- és franktíróbandák, bár valamivel rendszerezesebb, szervezettebb alapon.

A moszkvai uralom beálltával az őseredetű közösség is mihamar megszűnt. A mindenható cárok felosztották az országot, a kozákok földművesek és földbirtokosok lettek, kötelességükké volt azonban rendelkezni a rendes katonáskodás, még pedig a saját költségükön. Ez a rendszer még ma is fennáll, amennyiben a kozákok még ma is saját lovaikon, fegyvereikkel vonulnak hadba. Béke idején csöndes földművelő és állattenyésztő a kozák, tizennyolc évtől harmincnyolc évig azonban védköteles. Négy évig aktív katonák, öt évig pedig tartalék-osztálybeliek. Ezredeik szotnyákra oszlanak. (Szotnya = száz.) Seregeik vezérei mindenkori a cárevicsék, a trónörökösök. Unifor-